

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček“

Štev. 6.

V Ljubljani, 1. junija 1899.

Leto XXIX.

Babica in vnuka.

Aj za vásjo, aj za vásjo
Znamenje stoji,
V njem na križu Izveličar
Vmirajoč trpi, medli ...

Stara mamka, siva mamka
Z mlado vnučico
Moli tiho, a v molitve
Vpleta starka prošnjo to:

„Zmage venec, mir in pokoj
Meni skoraj daj,
Vnuki z ognjem svojim srce
Za viharje pokrepčaj!“

Vnuka mlada ne umeje
Starkinje prošnje;
Pa pobesi rokci mladi,
Očki mali vpere do nje:

„Mamka stara, ah povejte,
Kaj naj Bog me pokrepča?
Kaj so to: viharji, boji ...?“
Starka se v solzah smehlja...

Rado Kósar.

Pri Korenikovih.

(Povest iz sredine tega stoletja. — Spisal *Pivčan.*)

(Konec.)

IX.

olga dva meseca je divjala grozovita morilka po postojnskem okraju in zahtevala žrtev za žrtvijo. V slavinski župniji je pobrala moških 187, ženskih 156.

Slavinski farani se obrnejo v svoji stiski tja, odkoder je še vselej došla pomoč v pravem času, — do svoje mogočne patrone Marije, in se zaobljubijo, vsako leto dan 5. avgusta, to je god Marije Snežnice praznovati, če jih ona usliši in s svojo priprošnjo ustavi grozno morilko kolero. In glej, neusmiljena bolezen je takoj jela ponehovati. Farani izpolnjujejo to obljubo in praznujejo še sedaj ta dan z največjo slovesnostjo.

Res, vsaka bolezen je šiba modrega Stvarnika, vendar si ne morem kaj, da pritrdim ljudskemu mnenju, da so zanesli kolero na Pivko Lahi, ki so še vedno prihajali k zidanju železnice.

Kar ni predrugačila po Pivki železnica, to je spopolnila pogubna kolera v polni meri. Le ozrimo se nekoliko v Selce, ono nekdaj tiho in prijazno bivališče naših seljakov!

Precej prvi dan, ko so zboleli pri Korenikovih za kolero, uravnal je Polaj svoje stvari in kar najhitreje bi bil rad zapustil vas. A nesreča je hotela, da se je preje utihotapila v hišo bolezen in zgrabila Smodina, ki je opravljal ravnokar pri Korenikovih delo usmiljenja in se tako nasrkal škodljivega vzduha. Ne meneč se za hišnega gospodarja odpelje se Polaj nazaj v trg, a po poti se mu pridruži neizbirčna morilka, in trgovec jo tako zanese v Postojno, kjer je začela tako divjati, da je zahtevala slednji dan tri do štiri žrtve. Prva izmej teh je bil Polaj. Zapustil je obilno premoženje, za katero so se jeli kmalu po njegovi smrti trgati sorodniki, ker ni bil napravil nikake oporoke. V zapuščini, ki jo je vzela v varstvo gospôska, našel se je med drugimi listinami tudi zapissek dolgov. In pod Korenikovim imenom jih je bilo začrtanih le 150 gld. Torej celo četrtno je pokojnik — Bog naj ga sodi milostno — več tirjal od rajnega Korenike! Gosposka je bila zadovoljna, da še ni razrešila tožbe in izvršila dražbe.

Žal, da ni bilo več gospodarja na Korenikovini in da so tudi mater odnesli v hladni grob. Hiša je bila sedaj rešena. Semec, ki je prevzel varuštvo, dokler ne odraste Tonček, je dobil na roko od sodnije ono vsoto, ki jo je dolgoval Cestnik za prodani pašnik ob železnici.

Cestnik je namreč tudi moral slušati glas neizprosne morilke in ji slediti tja, kamor je tirala kar trumoma svoje žrtve.

Sprva se je norčeval iz nje in dejal:

„Ljudje umirajo, ker nimajo kaj jesti.“

Uprav, ko so nesli Koreniko iz vasi, in je naznanjal zvon smrt njegove žene, dal si je Cestnik nanesti polno mizo jedi in pijače, rekoč:

„Takega nedostaja ljudem, takega, pa si ljudje ne privoščijo. Smili se jim, preveč se jim smili, zato pa morajo tja, kjer ni muh. A Cestnik je že toliko skusil po svetu, da vé, kako se je treba vesti v takih slučajih!“

Ni dolgo užival in se ustil. Postal je hitro krotak, ko je začutil v trebuhu bolečine — prva znamenja kolere — in nato hud krč, da so ga morali nesti na posteljo, kjer se je drugi dan s poslednjim vzdihom moral ločiti od vsega, kar ga je toliko vezalo na svet.

Grga je bil po smrti očetovi več drugodi nego doma. Zapravljal je, kar se je dalo, imetje rajnega očeta in postal cel pohajač. Čudno, da pri nekaterih ne izdá niti tak strah, kakor je oblastna kolera.

Tako se je za Korenikovino obrnilo vse na bolje, vendar je bilo tam vse prazno, vse pusto, — kraj žalosti in zapuščenosti. Anka ni mogla več bivati doma, odkar so ji zakopali tako nenadoma očeta in mater. Odšla je k Semčevim, kjer so jo radi sprejeli. Neustrašeno je pomagala ves čas boleznim revnim bolnikom in, ravnaoč se po Tončkovem nasvetu, jih mnogo ozdravila. Tako so pri Semčevih ostali pri življenju vsi razun stare matere, katero je pa še največ ostarelost spravila pod zemljo.

Vendar ni bila Korenikova hiša čisto zapuščena. Stari gostač Florijan se je preselil od Semčevih in nastanil v nji. Bil je blag mož; kolikor časa je razsajala kolera, pravi Samarijan. Povsodi je bil zraven, kjer je bilo treba pomoči. Hiše, kjer je užil toliko prijetnih ur, kjer so prebivali ljudje, ki so storili toliko dobrega, ni hotel zapustiti in ostal je še dalje v Selcu.

Pogovarjajoč se skoro slednji dan z Anko, jo je skušal potolažiti, in res je deklica ravnala se po pameti in se popolnoma udala v voljo Onega, ki je poslal v deželo tako strahovito šibo. Pričakovala je slednji dan, da pride Tonček domov, da na njegovi strani pozabi vsaj nekoliko svoje boli. A dva tedna po smrti roditeljev je dobila pismo, da je dobro dovršil peto šolo, a ne sme na počitnice domov zaradi kolere in da je odšel z Ivanom na njegov dom.

Ivanova domačija je bila kakor nalašč za našega dijaka, da je vsaj nekoliko zabil svojo boleost in nesrečni dom. Kako je pa tudi prijazna vas Zduše — rodni kraj Ivanov! V enem najlepših krajev na Kranjskem se razprostira, mej Kamnikom in zelenimi planinami sv. Primoža. Beli snežniki, kipeči na severu visoko proti nebu, opominjali so ga slednji dan, da je tam gori Oni, ki pošilja na zemljo vse gorje, a tudi Oni, ki daje zemljanom zadosten lek in tolažbo, da morejo prenašati vse, kar jih zadeva hudega. Mnogokrat ga je peljal Ivan na planine, kjer izvirajo in žuboré studenčki in studenci, ki se lepo strinjajo v dolini in narejajo čisto, krepilno in mrzlo Bistrico. Tu sta počivala v hladni senci pokrepčavša se s kislim mlekom, kate-rega so jima kaj radi ponujali planšarji. Pred seboj sta imela v razgled skoro celo Kranjsko. Tončku je uhajalo oko vedno le na jug, kjer se je v neizmerni daljavi blestel beli Snežnik, kjer je molél v nebo svoj koničasti vrh skalnati Nanos, oddaljen komaj dve uri od njegovega doma. Pri tem pogledu je bil nekako užaljen, in milo se mu je vselej storilo, ko si je mislil:

„Tam počivata v hladnem grobu oče in mati, katera sem pustil o Velikonočnih praznikih še popolnoma zdrava — — —.“

Čimbolj so potekale počitnice, tem manj upanja je imel, da bo mogel pogledati domov, ker so še vedno prihajala poročila o koleri.

Še oni dan, ko je bilo treba nazaj v Ljubljano, je bral v „Novicah“ članek iz Postojnske okrajne: „Kolera je bila pri nas huda. Sedaj šele ponehuje. Nekateri dan je po trideset mrličev.“

X.

Minilo je ono za Pivčane tako osodepolno leto in nastopilo je drugo, tudi jako znamenito v drugem oziru. Železnica je bila zgrajena in tir postavljen. Tu in tam so še kaj popravljali in poskušali. Ljudje so komaj čakali, kdaj se pripelje pošast, ki ogenj bljuje in dim sopiha. In res, na veliko veselje vseh prebivalcev ob železnici je bil določen dan, ko se pripelje vlak prvih iz Ljubljane proti Trstu. Celo ura je bila natanko naznanjena.

Bilo je krasnega pomladanskega dne dopoldne, ko je stalo to stran Selca ob poti, ki pelje čez železniški tir v Slavino, vse polno radovednega ljudstva. Bila je šele devet ura, in vlak je imel priti ob desatih. Vedno več jih je prihajalo od vseh strani. Nekateri so čakali nestrpno, drugi s strahom. Najedenkrat se zapre ranta.

„Sedaj mora biti vsaki čas tu. Presneto, če nas vidi vrag toliko tukaj zbranih, gotovo se nas zboji in pobere svoja kopita nazaj proti Ljubljani“, pretresa modra glava nam znanega Kobneta in z nekako nejevoljo se ozre na trop Slavincev, ki se je na nasprotni strani prislonil na ranto.

„Če se vsi skupaj postavimo sredi tira, se nas ne ustraši. Niti za trenutek ga ne ustavimo“, zavrne ga Mežan in na dolgo in široko zopet opiše svojo vožnjo po Ogorskem.

V tem se čuje iz daljave neko drdranje, kateremu sledi rezek žvižg na postaji Prestranek in že se vidi razločno oblak dima, ki se nepretrgoma vali kvišku.

Pošast prihaja. Čim bliže prihaja, tem strašnejši je njen pogled. Gledalci se križajo, vendar si dajo pogum drug drugemu . . .

Sedaj je tu. Res — vščč — švigne mimo rante, da vsi odskočijo daleč proč in odprtih ust gledajo osupnjeni za vragom, dokler jim ne izgine za ovinkom.

Vendar so se ljudje kmalu privadili novi naredbi — čemu se ne privadi človek na svetu!

Kaj ugajalo jim je, da so dobivali tako hitro pisma iz daljnih krajev in se tako ročno odpeljavali, kamor so hoteli. Sicer je tu in tam kdo potožil, da ni več zaslužka z vozarenjem, a začetkom so ljudje to le malo čutili, ker so imeli še vedno zaslužka pri železnici. Pozneje so seveda uvideli, da je železnica za Pivko poguba, da je vzrok mnovega uboštva in propada marsikatero kmetije.

Poglejmo malo po svojih znanjih v Selce! Florijan še vedno osebenkuje na Korenikovini in Anka služi pri Semčevih. Prvo pismo, katero ji pošlje

Tonček po železnici, jo kaj razveseli. Naznanja ji, da je dobil ustanovo in da je preskrbljen popolnoma. Revež, marsikako je moral pretrpeti radi pomanjkanja, zlasti zadnje osodepolno leto. Sreča, da je imel takega prijatelja, kakor je bil Ivan, ki mu je pomagal, kolikor je bilo v njegovi moči, da mu je polajšal žalostno stanje.

Zato mu je bil Tonček v resnici hvaležen, in tesneje ju je vezala vez iskrenega prijateljstva. Prva vožnja Tončkova po železnici je bila kaj vesela, namenjena zlasti prijatelju v zabavo in veselje. Odpeljala sta se namreč o Binkoštih v Postojno, ogledala si znamenito jamo in se pomudila nekaj časa v Selcu.

Milo se je storilo Tončku, ko se je bližal domači hiši, kjer ni bilo več ljubkega Poldeta, da bi mu tekel naproti, kjer ni bilo videti preljube matere, ki ga je čakala vselej z razprostrtima rokama na pragu, in očeta, ki mu je ob prihodu vedno tako krepko stisnil desnico.

Florijana dobila v hiši, ki ju je komaj opazil, tako je bil zaverovan v debelo molitveno knjigo.

„Glej, Ivan, to je oni, ki mu dolgujem življenje“, dé po prvem pozdravu Tonček, in oba prisedeta k mizi.

Ivanu se je blagi mož takoj prikupil, prikupila vsa pivška dolina, in z zanimanjem je opazoval ljudsko življenje in mišljenje po Notranjskem.

XI.

Preskočimo dve leti! Dokaj izpremembe v tem času. Tonček je izvršil svoje študije na tedanjem ljubljanskem liceju in se vpisal na veliko veselje Ankino in svojih znancev v bogoslovje. In Ivan? O, ž njim se je začela igrati osoda in ga iztrgala iz prijateljevih rok. Bil je v vojaških letih — dve leti starejši od Tončka —, in vsi poskusi ogniti se neljubi službi, so bili zastonj. Ne premožna rodna hiša, ne dovršene šole ga niso mogle rešiti. Znabiti se bo kdo čudil temu opozarjajoč me na sedanji vojaški zakon, ki dopušča dijakom višjih šol tolike ugodnosti. A opomniti je treba, da so klicali Ivana k vojakom v letu 1859., ki je zarisano s krvavimi črkami v zgodovini naše države.

Italijani se po nesrečni vojski leta 1849. nikakor niso dali uplašiti in so dalje rovali zoper Avstrijo. Zvezali so se tudi s Francozi. Kaj tiho so se delale priprave, in šele pozneje se je zvedelo, da se snuje vojska z Avstrijo. Koncem aprila leta 1859. je dobil avstrijski poveljnik grof Gyulay ukaz, naj prestopi mejo. Mnogo Kranjcev je moralo tedaj zapustiti domovje in korakati nad sovražnika. Mej temi tudi Cestnikov Grga in, kakor smo že omenili, Tončkov prijatelj Ivan.

Kako težka je bila ločitev od prijatelja! Tončku je kapala solza za solzo po licu, ko je Ivan odhajal.

„Tedaj nazadnje ostanem le sam“, vzdihne. „Oh, to je bridko!“

Gyulay je bil kaj slab naslednik starega maršala Radeckega, ki je umrl l. 1858. Ko je bil stopil na laška tla, niso se še zbrali nasprotniki, in lahko bi jih bil užugal, predno so se združili. A tega ni razumel, ampak čakal je

pri Tičinu, kdaj bodo sovražniki udarili nanj. Mej tem so zbrali Italijani lepo število 80.000 môž in se združili s francoskimi krdeli. Pri Magenti se je vnela huda bitva, kjer so bili naši hudo potolčeni. Bojevali so se sicer s tako hrabrostjo, da so se jim nasprotniki kar čudili, toda niso imeli poveljnika, ki bi jih znal voditi. Ob enem so trpeli mnogo pomanjkanja, ker oskrbovanje z živežem ni bilo izročeno pravičnim rokam. Druga strašna bitva se je vnela pri Solferinu, v kateri se je bojevalo od petih zjutraj do dveh popoldne neprenehoma, a naposled so zmagali Francozje.

Drugi dan po porazu pri Solferinu je sedelo v gostilni „pri šopu“ na Opčini za dolgo mizo vse polno pivcev, ki so se pogovarjali o včerajšnji bitki. Niso se mnogo zmenili tedaj za moža, ki je pri okrogli mizi v kotu počasi praznil svoj kozarec. Kar vstopi v sobo oborožen avstrijsk vojak in se zvedavo ozira po gostih. Takoj vsi utihnejo, zlasti oni, ki so preje toliko vedeli zoper avstrijsko vojaštvo. A prišlec premotrivši jih jedenkrat dobro od prvega do zadnjega korači k osamljenemu pivcu v kot. Prijazno mu potrka na ramo, rekoč:

„Florijan, vi tukaj?“

„Kaj je pa tebe semkaj prineslo! Vendar si prišel še živ iz boja. Kakor govoré le-ti tukaj, je moralo biti res hudo.“

„Takah dnevom mi ne daj Bog doživeti več, če je njegova sveta volja. To je bilo grozno! Noč in dan sem gledal smrti v obraz. Kaj pa Tonček?“

„O Veliki noči je bil doma — saj je že kar gospod. Prav dobro se počuti v bogoslovju“, odvrne gostač. „A povej mi vendar, kako prideš semkaj oborožen in sam? Pa vendar nisi...“

„Ubežal? O, Bog me varuj takih mislij. Pač pa moram loviti ubežnika. Danes v jutro je odnesel neki prostak precejšnjo vsoto iz blagajnice, katero je stražil čez noč, in jo popihal, sami ne vemo, kam. Pravijo, da je doma s Pivke, če se ne motim, prav iz Selca. Več nas je, ki iščemo sledu za njim. Nekateri so jo ubrali naravnost proti njegovemu domu, drugi stikamo todi okolu.“

„Kakšen pa je? So vam ga li kaj opisali?“

„Velike postave, rudečih las — — —“

„O, Cestnikov Grga in nihče drugi. Saj sem rekel, da ta človek ne bo storil dobrega. A težko, da mu pridete na sled. Zvit je in prekanjen, kakor bi bil s hudobo v zvezi.“

„Mi storimo svojo dolžnost, več ne moremo. Vendar mi niste še povedali, kako je to, da vas dobim tukaj. Niste li več v Tončkovi hiši?“

„O, od tamkaj se ne preselim, dokler me Bog živi. A stvar je tako-le: Moja hči je služila letos že osmo leto v Trstu pri bogatem častniku. Ker je pa ta padel v boju pri Magenti, preselila se je gospa v Cremono. Tako grem sedaj v Trst po hčer, da pojde z mano na Pivko, kjer hočem kupiti nekaj kosov Cestnikovega polja, ki je sedaj na dražbi. S Tončkom in varuhom njegovim sem govoril, da se lahko nastanem za vedno na Korenikovini. Zares Tonček je blaga duša. Nikoli ne more pozabiti, da sem ga potegnil iz vode. Kakor je dogovorjeno, se hči lahko na njegovem domu omoži, in upam, da

mi bo na stare dni trdna podpora. Korenikova Anka noče ničesar slišati o domu. Ona čaka le tega, da pojde k bratcu za kuharico. Pravijo, da bo imel že za dve leti novo mašo. Kaj bo pa s teboj, si li že zvedel kaj?“

„Brž ko bo sklenjen mir, naš razpusté. Jaz odidem takoj v Ljubljano v bogoslovje. S Tončkom morava biti skupaj.“

„Živijo! Bog živi oba, da bi bila vrla duhovnika!“

„Na zdravje! Bog nas živi vse znance, da bi se še večkrat sešli!“

Trčita.

* * *

Za deset let. Začetkom svečana.

Mrzla burja brije od Hrušice sem in zanaša sneg po dolini, kakor bi šlo za stavo. Žive duše ni na planem.

Cerkovnik vipavske podružnice, kjer pastiruje že šesto leto Korenikov gospod — nekdanji ljubeznivi Tonček — pride pozno v mraku v župnišče naznanit, da se je pri sosedu ustavil čez noč neki tujec, ki ga je našel hlapec ravnokar na slami v šupi, in da ves premrl od mraza želi gospoda.

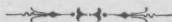
Tonček — farani njegovi ga kličejo za gospoda Antona — se takoj odpravi in kmalu naznanja zvonček v tiho noč, da gredó nekoga obhajati.

Obilo ljudij se zbere pri sosedovih, največ iz radovednosti, kdo je neki ubogi tujec. Ta je ležal ves prepaden, od mrzlice se tresoč na čedni postelji. Ko je ugledal duhovnika, se je zganil in nepremično zrl vanj.

Tudi duhovnik ga motri in iz prsij se mu izvije nehoté: „O Bog in Marija, on!“ Vendar se kmalu umiri, ter migne ljudem z roko v znamenje, da se prične spoved. Vsi zapusté sobo in začno v veži moliti rožni venec za bolnika.

Drugi dan je zaklenkal mali zvon v farni cerkvi. Naznanjal je, da se je preselil nekdo v večnost — — —

Mežan, ki je obiskal tiste dneve Korenikovega gospoda, je nesel na Pivko znamenito novico, da je umrl izgubljeni Cestnikov Grga.

Zaznamovani dnevi.

(Spisal *J. Štrukelj*.)

VI. Ali smo te ujeli?

„Oh, ko bi imel!“ To je bila prva želja Primoževega Jakca. No, to je bila skromna želja, samo trnek je želel imeti, in izpolnila se mu je kmalu.

„Oh, ko bi smel!“ Taka pa je bila njegova druga želja. Ribe — postrvi bi bil neznansko rad lovil Jakec, saj jih je bilo v potoku, ki je tekal mimo Breške graščine, toliko in tako lepih, toda prepovedano je bilo loviti jih; samo grajščinski ribič je imel to pravico in jih je grajski gospódi tudi redno preskrboval za postne dni, a rib je bilo v vodi še vedno več ko dovolj. Jakec sicer postne dni ni stradal — vsaj njegovo lice je tako pričalo —,

čeprav ni jedel rib, vendar bi bil srčno rad lovil ribe. A smel ni. Smel ni, pa se je le usmelil in šel na lov; čemu je pa imel trnek? Svojo srečo je hotel poskusiti.

Poleti je bilo. Popoldne, ko so mati odšli na njivo, izvršil je Jakec svoj že davno skovani in premišljeni načrt. Micko je skrbneje zibal kakor poprej kdaj, zato je tudi hitro zaspala, potem jo je pokril po obrazu z ruto, da bi je muhe prezgodaj ne zbudile, vzel trnek in pisker in šel nad postrvi. Mati niso nič slutili, graščinskih se pa prebrisani Jakec tudi ni bal. Toliko je že opazil, da se gospôda boji pekočih solnčnih žarkov, žagarja in malinarja se mu tudi ni bilo bati, ker sta o tem času najrajši bivala v hladni senci pri žagi in v malinu, ribiča pa menda danes tudi ne bo pes prinesel k potoku, saj je bil šele ponedeljek.

Kakor je pričakoval, tako je bilo. Nikjer žive duše, v bistrem potoku pa dovolj postrvi. Torej urno na delo! Pisker postavi poleg sebe na ozidje, ki je zagrajal potokovo strugo, nasadí mej potjo ujetu kobilico na trnek in poskusi svojo srečo. Vrže trnek, pa lice se mu uresni, zakaj vse ribice, ki so poprej plavale ravno pred njim, zbeže. Toda kmalu jih je minul prvi strah, vedno bolj so se bližale trnku, dokler ni najpredrznjša hlastnila po kobilici in se — ujela. Sedaj je bilo vredno videti Jakčev obraz! Kako ponosno je potegnil ujetnico iz vode, kako se mu je razlil po obrazu zadovoljen in zmagonosen smeh, češ, ali smo te ujeli, kaj, ali smo te? Revica je v bolečinah in strahu trepetala in se zvijala, a Jakec jo je gledal poln veselja. In ne da bi jo bil hitro snel s trnka in dejal v pisker, o ne, držal jo je pred seboj in kazal samemu sebi, pa vesel je bil, silno vesel.

Če bi bila imela uboga ribica toliko pameti, kolikor je ni imela, rekla bi bila morda: „Le smejaj se, le, saj se ne boš dolgo.“ Jakčeva palica je bila namreč že nalomljena, a ni opazil tega. Sicer bi pa ne bila taka strašanska nesreča, če bi se mu zlomila palica, saj Jakec ni bil nikoli brez pipca. Vendar mogoče bi bilo tudi, da bi mu bil trnek ostal v vodi, tisto bi bilo pa že sitneje. Pa nič takega se ni pripetilo malemu tatinskemu ribiču, pač pa nekaj še bolj sitnega.

„Štrbunk“ je dejalo, pa tako nanagloma, da Jakec sam ni vedel, kako še zavpiti ni utegnil, dokler je padal s precej visokega zidu, v potoku pa tudi ni mogel kričati, ker je imel brž polna usta vode. Poprej je Jakec ujel postrv, sedaj je bil pa sam ujet! Ej, v taki zadregi pa še ni bil nikoli!

Pobil se sicer ni nič, ker v vodo se bolj mehko pade, samo drugače je bil sedaj velik revež. Le pomislite! V oči, ušesa, nos in usta mu je silila tista nadležna voda, katere se je Jakec vsako jutro tako bal, da se je le redkokdaj v tednu umil. Seveda je bil po padcu brzo na nogah, a kaj, ko je tako neznansko kašljal in sapo lovil! Pa še kašljati in priklanjati se vsled tega skoro ni smel, ker je bil brž zopet z nosom v vodi. To je bila še sreča, da potok tukaj ni bil deroč, ampak je zaradi bližnjega jeza skoro stal. Najbolje bi bilo, da bi bil stopil na prste in se tako malo bolj popel nad vodno gladino, toda to je bilo sila težavno, ker je bilo potokovo dno tako spolsko. Potem pa to to: slamnika ni imel več na glavi, temveč žalosten je moral

gledati, kako ga voda nese vedno bolj proti jezū, v vedno globokejšo vodo. Palica in trnek tudi nista bila več v Jakčevi roki, padajoč je vse izgubil.

Kako pa, da se Jakec tako dolgo mudi v vodi? Zakaj ne gre iz neradovoljne kopeli? — I, če bi mogel, mislite li, da bi ne zlezal na suho? A ne more, in to je ravno najhuje. Potok ima oba bregova obzidana z visokim

zidom, kako naj bi Jakec prišel čez meter visok zid, saj ni kakor muha, ki lahko hodi tudi po stenah! Plavati pa ni znal, in če bi tudi znal, težko bi jo sam primahal na suho, daleč bi bil moral plavati. Zakaj pa ne brede po potoku navzgor? Ne more, slišite! Malo višje se namreč pričinja grajsko kopališče, tam je pa globočina še večja kakor proti jezū.

Reci kdo, kar hoče, to niso mačje solze, ujeti se v tako past. Dasi je bil Jakec do vratu v dokaj hladnem potoku, bilo mu je vendar vroče. Kaj naj stori? Na pomoč bi bil rad klical, pa si ni upal, zakaj gori na zidu je bil pisker, v njem pa ujeta postrv . . . To bo preglasno pričalo zoper njega. O, naj bi v piskru ne bilo ribe, potem bi se že kako izrezal, ali sedaj . . . sedaj je bil pa ujet! Kako je bil še malo poprej vesel, da ni nikjer nobenega človeka, kako je pa sedaj hudo, ker ni nikogar, da bi mu pomagal na suho. Vrh tega ga je jel pa preletavati še drug strah, ko je gledal obupno proti oni strani, kjer je bila ob jezcu voda tako skrivnostno temnozelena. „Oh, tam-le v oni globini so pa brez dvoma sulci, kaj če priplava kateri do mene, to me bode!“ Saj Jakec ni bil še posebno učen ne v molitvah, ne v krščanskem nauku, to je pa vendar-le nekje pobral, da je sulec sila požrešen in da kak večji izmed njih včasih celo človeka, ki se koplje, zagradi. „Da bi prišel iz te strašne vode!“ zdihnil je in začel vpiti na pomaganje. „Bolje je“, tako je sklepal, „da me ljudje na suhem tepó, kakor bi me sulec —.“

Strah dá človeku moč — pravijo — pa glas tudi, vsaj Jakec je tako kričal, da se je razlegalo daleč na okolu, toda rešitelja ni bilo od nikoder. Breška grajščina je imela namreč v tem kraju mnogo sveta, posestva drugih ljudi so bila oddaljena, zato Jakca ni mogel drug slišati, kakor grajščinski. Teh pa nikogar ni bilo v bližini, ker si je bil tatič izbral tak čas, da bi lahko na skrivnem ribaril. Žaga in malin sta bila sicer precej blizu, toda tam je bil pa tak ropot, da ni bilo moči slišati Jakčevega klica.

Bog vé, doklej bi se bil revež še hladil, da ga ni rešil slamnik. Malo težko je plaval Jakčev slamnik, ker se je bil že hudo zmočil, no pa se je vendar-le še držal na površju in priplaval celó pod jez. In tam ga je zagledala grajska gospodična Malka, ki je sedela s knjigo v roki pri oknu in zrla na jez. „Bog ne daj, da bi se bila zgodila kakšna nesreča!“ prestrašila se je in kmalu spravila žagarja in malenskega hlapca, da so šli preiskovat, odkod bi bil priplaval slamnik.

Žagar je z dolgim drogom spravil najpoprej slamnik na suho, potem so gledali v globino, pa o vtoplencu ni bilo ne duha ne sluha.

„E, saj ni nič“, dejal je malenski hlapec.

„Nič ne bo, nič, saj se semkaj ne hodijo kopat otroci“, bil je njegovih mislij tudi žagar.

„Slamnik mora imeti nekje svojega gospodarja“, pa je trdila gospodična Malka, „stopimo malo višje ob vodi.“

Jakcu, ki je bil že skoro ves trd, se je zazdelo, kakor bi bil čul govorjenje, zato je jel vnovič klicati na pomoč. In sedaj so ga slišali.

„Oh, revež ubogi!“ zasmilil se je gospodični Malki, ko je zagledala dečka do glave v vodi.

„Ti tat, ti tatinski!“ pa se je raztogotil žagar, ki je opazil pisker in ribo v njem. „No, no, ali smo te ujeli?“ In pokazal je gospodični nemo pričo Jakčeve pregrehe. Gospodična ni vedela, ali bi se smejala, ali jezila, ali pomilovala Jakca. Zmagalo je njeno dobro srce, zato je poslala malenskega hlapca po lestvico. Kmalu je stala le-ta v potoku poleg Jakca, pa on se je

le počasi pomikal kvišku po nji. Seveda ude je imel že vse premrle, in pa, in pa — — bal se je. In nedvomno bi bilo tudi kaj padlo, ali pa bi se mu bila ušesa malo nategnila, ko bi bila žagar in hlapec sama dobila Jakca. Gospodična Malka pa mu je rekla:

„Za jedenkrat si bil dovolj kaznovan, zato ti jaz prizanesem, toda varuj se, varuj; kaj bo drugič, se pa ne vé!“

Hvaležno je pogledal Jakec usmiljeno gospodično, pa le za hip, zakaj brž je zopet povetil oči, ker ga je bilo grozno sram; potem je vzel pisiker in slamnik in šel, izprva počasi, potem pa vedno urneje s ponesrečenega ribjega lova. Postrv je vrgel nazaj v potok in sklenil: „Nikoli več, nikoli več!“

Doma je imel pa précej potem dovolj posla: sušiti se je moral. Preoblekel se je, potem pa nesel na solnce vse, kar je imel pri lovu na sebi: slamnik, predpasnik, srajco, hlačiice, žepno rutico tudi, še pipec, da ne bi se ga lotila rja. In solnce je bilo Jakcu milostno; vse mu je posušilo in pogrelo. Predno se je Micka zbudila in so se mati vrnili s polja, bil je zopet v prejšnji obleki. „Hvala Bogu“, oddihnil si je, „pa se je še dobro izšlo!“

Težko če ni bilo dve leti pozneje, ko je srečala Jakca in njegovo mater gospodična Malka.

„No, dečko, kaj pa postrvi, ali še kaj pomniš?“

„Še“, zardel je Jakec, „še, pa bom še.“

Ta dan so šele zvedeli Jakčeva mati, v kakih stiskah je bil njihov sinček takrat, ko je hotel ribe krasti. Toda Jakec se je v tem času že popolnoma poboljšal, zato pa ni bilo sile. Kakor oni nesrečni dan, tako ga je tudi sedaj branila gospodična Malka.

Kura - čopka.

(Iz ruskega prevel *Brinjos.*)

Na dvorišču je bilo hladno. Sneg je naletaval in zavijal je mrzli krivec, da so mrazu škripale lesene stene.

A v sobah je bilo toplo od prijetno razgretih pečij. Da, v kuhinji je bilo celo vroče, tako da je kuharica Afrozinja nekoliko odprla duri v vežo. Z dvorišča je zavel mrzel zrak črez prag in ostra sapa je legla na tla. V kuhinji je postalo hladno, in Afrozinja je zopet priprla duri.

Kuharica je bila že precej postarna in je na večer kaj slabo videla. Sedela je za mizo in pletla nogavico. V dimniku nad ognjiščem je žalostno tulil veter, kakor da bi prosil, naj mu dovolé, da se pogreje.

Kadar je veter potihnil, postalo je v kuhinji tako tiho, da se je slišalo škrtanje mišij v kotu in žužnjanje ščurkov za podbojami.

Nakrat zasliši Afrozinja:

„Kooo, kooo ...!“

„Kaj je neki to?“ si je mislila starka. Odložila je nogavico in radovedno pogledala okrog. Bilo ni ničesar. Začela je zopet plesti, a takoj se je zopet oglasilo:

„Kooo, kooo . . .!“

Sedaj je pa vzela Afrozinja z mize svetilnico in je šla pregledovat po vseh kotih v kuhinji. Glej, nakrat pa zasliši pred seboj, pred svojimi nogami kokodakanje! Starka si je popravila naočnike na nosu ter se pripognila, in zagledala je — kuro.

„Ni mogoče, ti, čopka!“ se je čudila kuharica. „Ah, res, čopka je . . .! Ti, avšica, ti! Kako si neki prišla sem-le? Mogoče, ko sem bila odprla duri . . .“

Afrozinja je pogladila sè svojo koščeno roko kurico. Le-ta je mirno počenila na tla pod klopjo. Bila je vsa razmršena in blatna; čopek na glavi je bil razkuštran, grebenček je pobledel in zobčki na njem so počrneli od mraza. Kurica je sukala glavo na vse strani, pogledujé na Afrozinjo sedaj z desnimi sedaj z levim očesom, in je žalostno kokodakala.

„Oh, ti ubožica! Kako te zebka, sirotica!“ je pomilovala Afrozinja kuro, katero je bila vzela v naročje. Dva prsta na desni nogi sta ji bila popolnoma ozebla in kurica je to nogo vedno privzdigovala in jo skrivala v perje.

Afrozinja je natrosila pred čopko ajdove kaše. Nazobala se je je do sita; potem se je pa še napila vodice iz nastavljene ji skledice. Nato jo je spustila Afrozinja na topli prostorček pod ognjiščem.

„Posedi tu, in se pogrej!“ dejala ji je. „A jutri te zanesem zopet v kurnik.“

Toda kurica je bila tako slaba, da se je zjutraj kuharici smilila, da bi jo nesla na mrzlo: pustila jo je pod ognjiščem.

Čemu je neki čopka zbežala iz kurnika?

Prikradel se je bil v kurnik dihur in je razpodil prestrašeno kuretino. Zbegane ptice so razbile okence v kurnikovi steni in se razpršile na vse strani. Nekatere so prenočevale na podu v skednju, nekatere v vejevju goste breze za kletjo, a jedna jarčica je sfrfotala celo na kozolec in se zakopala v slamo. Našli so jo tam zjutraj spečo. Čopka je pa pobegnila pred dihurjem v vežo in se naposled prikradla skozi odprta vrata v kuhinjo.

Afrozinja je pridno stregla kuri: skrbno jo je pojila in krmila. Čopka je vedno čepela pod ognjiščem, le kadar je družina že poobedovala, pristopicala je pod mizo pozobat raztresene drobtine. Od toplote in od tečne piče se je v kratkem popravila. Ozebla prstka sta zopet oživel, — a blede grebenček je porudel. Perje je postalo čisto in gladko, čopek pa se je našopiril kot krasna perjanica na čeladi. Kurica se je znatno odebelila.

„Kako si postala težka!“ — govorila ji je Afrozinja, kadar jo je vzdigovala raz kolen, kamor je čopka pogostoma vzletevala.

Ona je bistro pogledavala starko, kadar ji je le-ta gladila mehko perjiče po hrbtu.

Dasi tudi je kurica do cela ozdravela in se popravila, obdržala jo je vendar Afrozinja vso zimo v kuhinji, ker se je navadila prijazne gostinje.

Kakor za zahvalo za postrežbo in topli prostorček, jela je čopka nesti jajca. V oglu pod ognjiščem, sredi mehkih, platnenih cunj, naredila si je gnezdo, in malo ne sleherni dan vzela je kuharica iz njega po jedno jajce.

„Glej, glej, kako si pridna! No, to je lepo!“ — hvalila je Afrozinja kurico.

Čopka pa je obračala glavo na stran, pogledovala z jednim očesom na kuharico in odgovarjala zategnjeno:

„Ko-ko-ko, ko-ko-ko!“

Samo nekaj ni bilo Afrozinji po volji — namreč krik in vik čopkin, kadar je naznanjala, da je znesla jajce. Kričala je na vse grlo:

„Ko-kodajc, ko-kodajc!“

„Da bi te! Kaj se boš ujedala!“ — hudovala se je Afrozinja nad kurico.

„Saj že vem ,kokodajc, da si znesla dosti jajc‘. Čemu še torej kokodajskaš na vse pretege?“

A čopka se je otresala, letala po kuhinji in kričala ven in ven:

„Ko-kodajc, ko-kodajc!“

Na spomlad je jela čopka klaverno postopati po kuhinji. Afrozinji se je dozdevalo, da jo vleče ven na prosto; spustila jo je tedaj na dvorišče.

Čopka je veselo begala s svojimi tovarišicami in se z njimi grela na solncu, ali pa brskala okoli luž na prekopnjah. Le v mraku ali kadar je bilo treba znesti jajce, se je vrnila v kuhinjo pod ognjišče.

Do velike noči je nanesla veliko canjico jajc. Afrozinja ni mogla prehvaliti svoje čopaste putike; hudovala se ni niti več na njen glasni kokodák.

Po veliki noči, ko je spomlad že povsè nastopila svoje kraljestvo in je solnce prijetno prigrevalo na dvorišču, je čopka nakrat izginila. Na večer se ni vrnila pod ognjišče, naslednji dan tudi ne . . . .; ves teden je že ni bilo, in še dalje ne in ne! Nikjer je ni hotelo biti, kakor da jo je pobrala noč. Mogoče, da jo je ugrabil dihur ali kragulj, mogoče, da so jo raztrgali psi, a mogoče tudi, da se je sama kako ubila, — mislila si je Afrozinja. Starko je sililo na jok, tako se ji je tožilo po ljubljeni čopki.

Na dvorišču je bilo prav prijetno. Žarko spomladnje solnčece se je prijazno poigravalo s svojimi zlatimi žarki. Pihljaj je topel veter, mehko božajoč razgreta lica. Trava po livadah in tratah je ozelenela in škrjančki, škorci in liščki so ubrali svoje zveneče glasove. Poskakujoči potočki so žuboreli po obronkih nizdolu, kjer so se tajale še poslednje lise južnega snega.

Zimska okna so že snemali po vsem poslopju. Tudi v kuhinji je snela Afrozinja svoje okence. Od zunaj je zavel v zaduhlo kuhinjo sveži spomladanski zrak, nasičen od prijetnega duha brezovega lističja in krhlikovih mladik.

Afrozinja se je vstopila pred odprto okno in, pokrivši z roko oči pred solncem, opazovala življenje na dvorišču: po mlaki so plavale race, purmani so važno korakali sem in tja, a psi so se igrali in prekopicovali. Tik pod oknom so skakljali in čivkali vrabci. Na smetišču se je ogrevala mačka. Kure so brskale s krempelji po pesku in letale za metulji.

„Ah, kako bi se moja čopka veselila z njimi!“ — je vzdihnila Afrozinja. „Že tri tedne je nisem videla, sirotice!“

Starki se je storilo milo, ko se je spomnila svoje ljube jarčice. Kar zasliši nekak pisk, tanek, nežen pisk:

„Ci-bi, ci-bi!“

Spčetka je mislila starka, da cvilijo miši pod deskami; toda spoznala je kmalu, da tega ne delajo miši, in da ta tanki glas ne prihaja iz kuhinje, ampak z dvorišča, sèm izza ogla.

Afrozinja je šla na dvorišče, a pohodila bi bila skoraj nekaj piščet pred pragom. Sedaj ji je bilo jasno: piščeta so čivkala. Starka je vzkliknila same radosti; skoraj da sama sebi ni verjela: snela je raz nosa zaprašene naočnike in jih obrisala z robcem. Pred njo je stala čopka, obkrožena od trume drobnih otročičkov. Piščeta so bila vsa, od prvega do zadnjega, rumena ko vosek, in tako majčkena, slaba. Videlo se je, da so, ne dolgo tega, izlezla iz jajčnih lupin.

Čopka je bila zelo shujšana, grebenček ji je pobledel in perje ji je sršalo vse vprek. Razsrjena je neprenehoma pripogibala glavo k tlom in sklicavala svojo deco:

„Klu, klu, klu!“

Kadar so se ji približale druge kure, je našopirila peruti in se kregala razdražena:

„Kurrr, kurrr . . .!“

„Oj, ti, kvokljica, moja!“ — se je smejala Afrozinja. „In koliko si jih privedla . . .! Več ko desetorico . . . A nikdo ni vedel, kam si prešla. Sedaj se mi pa že dozdeva, kje si prečepela te tedne: pod trami, na koncu dvorišča. Tam je voda blizu v jarku in tam je še dokaj zrnja v slami.“

Čopka je pogledavala starko in trdila v jednomer:

„Klu, klu, klu!“

Afrozinja se je nagnila k čopki in jo je hotela kakor drugekrat poglobiti po hrbtu. Kvoklja, misleč, da ji hoče vzeti pišče, kljunila je starko v roko.

„Kako si huda, čopka!“ — dejala je Afrozinja.

Nato je šla kvoklja pogledat v vežo in je vabila drobne cibice k sebi. Toda te niso mogle niti črez prag; šele Afrozinja jih je spravila črez to visoko „goro“.

Sedaj je vedla čopka, ponosno korakaje in kokotaje, svojo družino v kuhinjo.

Afrozinja je gostoljubno sprejela nepričakovane goste. Hitro je ocvrla jajce in ga nadrobila piščetom, a sitni kvokači je natrosila drobtin od črnega kruha.

Po tečni „južini“ je spravila čopka svojo družinico pod ognjišče. Tu je prebivala z majčkeno deco dotlej, da jim je porastlo perje.

Čopka je bila tako huda, da je celó mačko pregnala iz kuhinje. Zaganjala se je tako silno v njo in jo kljuvala ter bila s perutnicami tako neusmiljeno, da je zbegana muca zapustila svoj topli prostorček na ognjišču.

Ko so se piščeta operila, odvedla jih je kvoklja izpod ognjišča na dvorišče; a na večer se ni vrnila z njimi v kuhinjo, ampak spravila jih je spat v kurnik na kuropetnik.

Piščeta so se vrgla do cela po stari čopki: vsem je vzrastel lep čopek na glavi. A stara puta je tudi pazila na svoj zarod! Vse se je jevalo: race, kure, gosi, da, celó psi. Le največji purman se ni brigal za jezavo kvokačo; zaokroževal je svoj rep, napihoval se kot kovaški meh, brusil s perutnicami po pesku in se hudoval in kregal: „Pur, pur! Havdr, havdr!“

Čopka je neprenehoma iskala živeža svojim mladičem. Ako je našla črvička ali zrnce, klicala jim je radostno: „Cip, cip!“ Če je pa bil košček prevelik, razkljuvala ga je na drobno. Kadar je krožil pod nebom jastreb, počenila je v travo ali pod grm, razprostrla peruti in silno kričala: „Kurr, kurr!“ Piščeta so se brž poskrila pod njo, in le sedaj in sedaj je pokukala kaka plašna, čopasta glavica izpod gostega perja.

Čim bolj so se piščeta utrjevala, tem manj je skrbela čopka za nje. O kresu jih je pa že povsè zapustila, in drobne cibike so odslej kar same letale po dvorišču in si iskale hrane.

Koncem leta se je jela čopka skubsti. Perjiče ji je izpadalo drugo za drugim, in polukaval je iz bradovičaste kože nov, mehek mah. Kmalu je oblekla popolnoma novo obleko. Črez nekaj tednov je zopet odebela, grebenček se je zopet pobarval temnordeče, in nesla je zopet jajca, toda ne več v kuhinji, ampak v kurniku.

„Popolnoma si pozabila name!“ — očitala je Afrozinja čopki.

Čopka pa je ravnodušno pogledavala z jednim očescem na starko in spraševala:

„Ka-koó, ka-koó!“

„Kako, kako? Kaj jaz vem, kako...?“ smejala se je Afrozinja.

Približala se je zima. Selilne ptice so že odletele v tople kraje; listje po drevju je orumenelo in popadalo na tla. Po nebu so plavali temni oblaki, a iz njih je pršil droben dež in naletavale so snežinke. Kure, race in purmani ždeli so skoraj ves dan v kurniku; ako se je kateri izmej njih ojunačil in šel brskati na smetišče, nagnal ga je brž mrzli sever v varno zavetišče. Ko je zapadel debel sneg, bilo je pa konec tudi teh kratkih izprehodov.

Razmršene kure in pure so klaverne in otožne sedele na drogih kuropetnika; stiskale so se druga k drugi, da bi jim bilo gorkeje. Race so se pa zakopale na tleh v slamo. Sredi kurnika je bilo korito, kamor so nasipali ovsa in koruze za pičo. Namesto vode dajali so jim v drugo koritce snega, kajti voda bi jim zamrznila. Na jedino okence je narisal mráz take ledene cvetlice, da se je le nekoliko svetlikalo skozi nje. V kurniku je bilo temno, mrzlo in neprijetno.

Nekega mrzlega zimskega dne, ko bi človeku ne kazalo, da bi pomolel svoj nos v ostro burjo, sedela je Afrozinja v topli kuhinji in pletla nogavico. V dimniku je žalobno zavijal veter, in v okna je zaganjal metež snežinke.

Afrozinji se je splazila na kolena mačka; igrala se je s klopčičem, a nakrat je snela starki nekaj pentelj: zapodila jo je zato s kolen. Muca se je spravila spat na peč. Temnilo se je že. Afrozinja je hotela do mraka doplesti nogavico; gibala je zato tem urnejše svoje prste. Naposled je dokončala svoje delo; vstala je tedaj in stopila v vežo prižigat svetilnico.

Toliko da je odprla kuharica duri v vežo, že je smuknila v kuhinjo čopka.

„Lej, jo, lej! Sedaj si se spomnila!“ — razveselila se je Afrozinja kurice. „Saj sem vedela, da ti bo v kurniku dolgčas!“

Čopka pa je srdito kokodakala, pogledala oblastno po kotih in se spravila nato pod ognjišče!

„Glej, tako je boljše!“ — se je smejala starka. „A kaj goniš še vedno svoj: ka-koó, ka-koó...?“ Saj sedaj sama veš, kako je boljše: na toplem, pod ognjiščem.

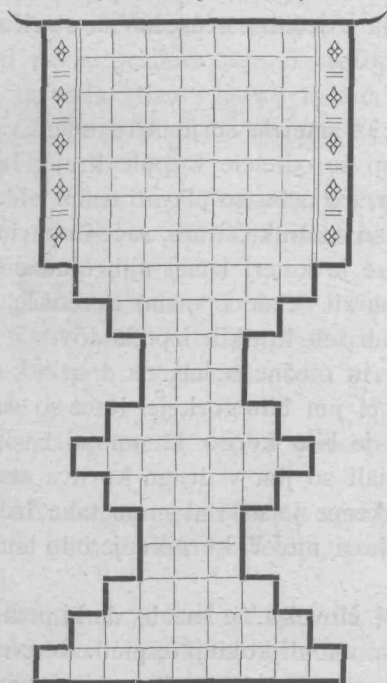
In čopka je bila zopet pri Afrozinji v gosteh.

LISTJE IN CVETJE.

Naloga.

(Priobčila Pepina Furlani.)

A, bol, ca, ce, če, drij, i, i, i, ja, ja, je, ji, kan, ko, ko, las, li, lo, me, mle, mon, ni, nik, no, pe, pi, sel, si, skač, slo, smrt, stot, sve, te, tek, tost, tr, u, ve, vec, vo, vre, vri, za, zor.

Tu navedene zloge sestavite v besede, katere naj značijo: 1. del kolovrata, 2. sad, 3. opico, 4. vojaški dostojanstvenik, 5. mesto na Koroškem, 6. dan v tednu, 7. reka na Kranjskem, 8. naslov svetega očeta, 9. hrana, 10. pozdrav Mariji, 11. kar ima vsaka oseba in vsaka reč, 12. se vzame pri ločenju, 13. prerok, 14. pokriva človeško glavo, 15. navdajajo marsikoga, 16. začetek jutra, 17. možko ime, 18. veslonožec, 19. žuželka (črnuh).

Najdene besede napišite v vodoravne vrste, srednja navpična vrsta pa vam pove besede, katere je izrekel Jezus pri zadnji večerji.

(Rešitev in imena rešilcev v prih. listu.)

Spominska knjižica.

8.

Za tujo krsto solze liti,
To mnogim ni težko storiti.
A lepše — če se sreče veseliš,
Vrline tuje tudi rad slaviš,
Veselo zreš obraze jasne,
Ko Tvoje sreče zvezda ugasne. — a

9.

Okna so naša ušesa, oči,
Usta so vrata, ki v srce držé:
Čuvaj te zvesto življenja vse dni,
Pa si ohraniš nedolžno srcé. — a

10.

Sreča časna nam deli darove
Ne za dolgo, le za kratke dnove,
Modri človek pa nakupil bo
Večnih blagrov si za srečo to. — a

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržiš. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.